

Türkiye'nin politika ve uygulamalarındaki çelişki

Vergi verimliliğe engel

Türkiye, enerji verimliliği konusunda kötü bir noktada. Bu konuda Japonya ileri aşama kaydetmiş durumda. AB'nin hedefi ise enerji açısından kendi kendine yeterli konular üretmek. Verimlilik vergi gelirlerinde ciddi bir düşüş yarattığı için uygulamaları zayıf kalıyor. Ancak kirlenme daha büyük bir tehdit.

Önder ALGEDİK

Türkiye'nin bitmez tükenmez enerji ihtiyacı üstüne kurulu politikaları nedeniyle, geleceğimizi tehdit eden fosil yakıt, nükleer ve hidroelektrik projelerine, çift şeritli yollara inanılmaz yatırımlar yapılıyor, gelecek yatırımlar için hedef konuluyor. Mevcut politikalar ile oluşacak yatırımlar ise "Enerjiye ihtiyacımız var" sözleriyle destekleniyor. Öte yandan, enerji verimliliği politikaları bu çılgınlığa engel olmaması için geride bırakılıyor.

Dünyada enerji verimliliği

İklim değişikliğine karşı mücadelede enerji verimliliğinin artması ve enerji yoğunluğunun azaltılması en temel politika. Hem fosil yakıt maliyetlerini düşürmesi, hem de karbon salımlarını azaltması gibi pek çok faydası nedeniyle, ülkelerin en çok ciddiye aldığı politika enerji verimliliği.

Enerji yoğunluğunda en ileri ülkelerden birisi Japonya. Japonya'nın 1970'de 1 birim gelir için harcadığı petrol eşiti enerji, bugün AB ülkelerinin harcadığından bile daha az. Ancak, bu liderliğine rağmen yerinde saymadı ve 1970 yılına göre enerji yoğunluğunu (GSYİH başına tüketilen enerji miktarını) yüzde 37 iyileştirdi.

Japonya'nın bu kadar önde olmasına rağmen neden daha fazla iyileştirmeye gittiği sorusu akla gelecektir. Japon uzmanlar, bunun iki nedeni olduğunu söylüyor. Birinci neden 1970'lerdeki petrol krizi, ikincisi ise 1990'lardaki iklim krizi!

Yakın tarihli başka bir örneğe gelirsek, AB üyesi 27 ülke, 1995-2003 yılları arası toplamda enerji yoğunluklarını yıllık ortalama yüzde 1 düşürdü. 2003 yılında ise, binalarda enerji verimliliği direktifini çıkarttı. Direktifi bütün ülkeler uyguladı ve 2009 itibarıyla bütün binaları kapsadı. 2010 yılında revize ettiği direktifte binaların enerji verimliliği için daha ileri bir hedef kondu. Artık, 2018'den itibaren yeni binaların sıfır enerjili olmasını şart koştu. Buna göre konutlar enerji açısından kendi kendine yeter konumda olacak. Yani enerji tüketim faturaları sıfırlanacak.

Türkiye neresinde!

Türkiye, 2003'deki AB binalarda enerji verimliliği direktifinin bir benzerini 2008 yılında çıkarttı. Ancak, daha sonra yürürlük süresini 2011'e erteledi. Bu durumda, yönetmeliğin bütün binaları kapsaması 2017'yi bulacak.

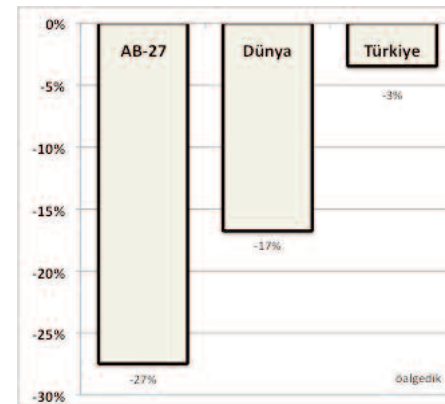
Böylesi bir gecikmenin yarattığı ciddi bir sorun var, bu da enerjiyi kötü kullanan binalar!

2009'da Türkiye'de evlerde kullanılan fosil yakıtlardan elde edilen enerji, 1990'ın tam 2,5 katı! Yani yeni binaların katılması ile son dönemde evler enerji çılgını haline gelmiş! Bu süreçten en fazla kârlı çıkan yakıt ise doğalgaz. 1990 yılına göre konutlarda doğalgaz kullanımını 2009'da 155 kat artmış. Burada akla gelen doğalgazın yaygınlaştırılmasının temel nedeninin kömür kaynaklı kentsel hava kirliliğini önlemek olduğu. Gerçekten de 2001 yılına kadar konutlarda kömür kullanımı üçte bir düşmüş. Ancak, doğalgaz fiyatları paralelinde

kömüre hızla bir dönüş yaşanmış ve 2009'da 2001'in tam 5 katı daha fazla kömür kullanır hale gelmişiz.

Sonuçta, daha fazla fosil yakıt bağımlısı, daha fazla maliyetle konfor sağlayan bir konut politikasına sahip olduğumuzu söyleyebiliriz. 1990-2007 arası enerji yoğunluğumuzun sadece yüzde 3 azalması diğer alanlarda da çok farklı bir politika olmadığını gösteriyor.

1990-2007 arası enerji yoğunluğu değişimi, EU Energy Figures 2010'dan yola çıkarak hesaplanmıştır.

'Ama Türkiye gelişiyor'

Bizlere uzun bir süredir, gelişmek ve kalkınmak zorunda olduğumuz, bunun ölçütünün de enerjideki tüketim artışı olduğu anlatıldı. Bu anlayış sürekli enerji üretimi ve tüketimini de artırıyor.

Ancak, kalkınma için kullanılan "gelişme" sadece bizim ülkemiz için değil, dünyanın bütün ülkeleri için geçerli bir kavram. Fakat dünyada "gelişme" süreci daha çok verimlilik, tasarruf, iklim dostu çözümlere odaklı. Türkiye'nin ise daha fazla fosil yakıt kullanımı merkezli bir büyüme anlayışı var. Sadece Türkiye'nin enerji yoğunluğunu dünya ve Avrupa Birliği ortalaması ile karşılaştırdığımızda ne kadar geride kaldığımız görülecektir.

1990-2007 yılları arasında enerji yoğunluğundaki değişime baktığımızda 17 yıl içinde Türkiye enerji yoğunluğunu sadece yüzde 3 azaltmışken, dünya ortalamasında azaltım yüzde 17! AB ola-

rak azaltım ise yüzde 27 seviyesinde gerçekleşmiş. Bütün dünyanın "geliştiğini" kabul edersek, bu gelişmişlik ölçütünde ne kadar geride kaldığımız görülecektir.

Türkiye'nin enerji artışına dayanan çılgın politikaları ne yazık ki refahla, gelişmişlikle alâkalı değil. Ancak, daha fazla enerji kullanan verimsiz bir sistemden kimin karı olabilir? Sonuçta fosil yakıtları ihtiyacımız olmayan bir şekilde kullanıyoruz.

Cebimize yansıyan

Böylesi bir sorunun cevabını aslında Maliye Bakanı Mehmet Şimşek çok iyi veriyor. Bakanın açıklamasına göre 2010'da 31.7 milyar TL petrol ve doğal gazdan ÖTV alınırken, 2011'de beklenen 34.6 milyar TL! 2010 bütçesinin 287 milyar TL olduğunu düşündüğümüzde, fosil yakıtlardan alınan verginin çok önemli bir kaynak olduğu ve bunun 2012'de de artacağı görülüyor! Yöneticiler açısından enerji politikalarında fosil yakıtların ne kadar iyi bütçeyi finanse ettiğini görebiliyoruz.

Ne yazık ki, bu resimde, daha az enerji tüketmek, enerjide dışa bağımlılığı azaltmak gibi sözlerin karşılığı olmayan ifadeler olduğu ortada. Daha fazla enerji ihtiyacımızın olması aslında daha fazla vergi toplamakla doğrudan ilişkili.

'Neyi kurtaracağız?'

Türkiye bugün için enerji verimliliği politikalarına daha fazla vergi toplamak için ilgi duymuyor. Verimsiz, iklimi değiştiren cömert fosil yakıt sistemleri ve iklim değişikliğine karşı uyumda kritik olan dereler üstüne hidroelektrik santraller kurarak geleceğimizi yok ediyor. Enerji çılgınlığı nedeniyle verimlilik gibi kavramlar geriden geliyor. Ancak, kimse geleceğini yok eden bir sistemi finanse etmek istemez!

Türkiye, bugün için, iklim değişikliğine karşı mücadelede sorumluluğu olmadığı gerekçesi ile yükümlülük almıyor.

2015 yılı itibarıyla gelişmekte olan ülkelerin sera gazı salımları gelişmiş ülkeleri geçmiş olacak. Türkiye'nin gelişmekte olan ülkelerin sorumluluğu olmadığı noktasındaki dayanakları zayıflayacak. Asıl önemlisi ise, iklim değişikliğinin geri dönüşü olmayan noktasına varmamıza az kaldı.

Burada karar vermek zorundayız. Enerji verimliliği Türkiye'nin mevcut enerji çılgınlığı politikalarına bir engel. Yapmamız gereken ise, bütçeyi kurtarmak için kurgulanmış, "enerjiye ihtiyacımız var" sözleri üstüne kurulu politikalara karşı çıkıp, iklim dostu, aynı zamanda cüzdandan dostu, enerji verimliliği politikalarını ısrarla talep etmek.

